

14 iulie 2022

08-1/8-1479

Ministerul Justiției al R. Moldova
Mun. Chișinău, str. 31 August 1989, nr.82, MD-2012
E-mail: secretariat@justice.gov.md

Administrației Naționale a Penitenciarelor
Mun. Chișinău, str. N. Titulescu 35, MD-2032
E-mail: anp@anp.gov.md

Penitenciarului nr.17-Rezina
or. Rezina, str. Nistreană 1, MD-5400
E-mail: p17secretariat@anp.gov.md

Prin prezenta, Vă remit Raportul elaborat de către membrii Consiliului pentru prevenirea torturii în urma vizitei de monitorizare efectuate la Penitenciarul nr.17 Rezina din 08 aprilie 2022¹.

Vă rugăm să remiteți în adresa Oficiului Avocatului Poporului informații în tabel privind implementarea recomandărilor înaintate, precum și eventualele obiecții, sugestii referitoare la informațiile și concluziile Raportului respectiv.

Anexă: Raportul de vizită pe 24 file.

Cu respect,

Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
Președinte al Consiliului pentru prevenirea Torturii

Ex: Al. ZUBCO
Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP
tel. 060002641 Email: alexandru.zubco@ombudsman.md

¹ Raportul de vizită este elaborat în conformitate cu prevederile pct. 19 lit.b) din Protocolul Opțional la Convenția împotriva Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante (OPCAT) adoptat la 18 decembrie 2002 în cadrul celei de-a 57-a Sesiuni a Adunării Generale a ONU prin Rezoluția A/RES/57/199, ratificat prin Legea 66/2006.

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT

**privind vizita preventivă și de monitorizare
efectuată la Penitenciarul nr.17-Rezina
din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor
la data de 08 aprilie 2022**

Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:

**Ceslav PANICO, Avocatul Poporului (Ombudsman);
Maia BĂNĂRESCU, Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului;
Olesea DORONCEANU, membru al Consiliului;
Vadim AFTENE, membru al Consiliului;
Iuliana CUREA, membru al Consiliului;
Gheorghe BOSÎI, membru al Consiliului;
Ludmila MARANDICI, membru al Consiliului;**

PRELIMINARII

La data de 08 aprilie 2022, între orele 10:20–14.00, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (în continuare Consiliul) și șeful Direcției Prevenirii Torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, au efectuat o vizită preventivă la Penitenciarul nr.17-Rezina (în continuare P-17) din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor (în continuare ANP).

- **Denumirea instituției:** Penitenciarul nr.17-Rezina
- **Tipul instituției:** închisă
- **Adresa:** or. Rezina, str. Nistreană 1
- **Data:** 08 aprilie 2022
- **Tipul și/sau obiectivul vizitei:**
 - Monitorizarea situației și implementării recomandărilor CpPT ca urmare a vizitelor desfășurate anterior (07.11.2019).
 - Monitorizarea situației în P17 privind respectarea drepturilor persoanelor deținute împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, inclusiv pe durata pandemiei de COVID-19.
- **Mandatul CPT:**

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de 24 octombrie 2016 în corespundere cu prevederile Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform punctului 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*, Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite (neanuntate) preventive și de monitorizare în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

- **Numele membrilor echipei de vizită:**
 - Vadim Aftene
 - Olesea Doronceanu
 - Iuliana Curea
 - Gheorghe Bosîi
 - Ludmila Marandici
 - Alexandru Zubco

- **Metodologia aplicată:**

Membrii echipei de monitorizare au utilizat mai multe metodologii în scopul colectării și raportării informațiilor necesare: conversații cu personalul administrativ al instituției penitenciare (agenți, personal medical, personal pe detenție și reintegrare socială); conversații individuale și de grup cu persoanele reținute/deținute; inspecția încăperilor/spațiilor folosite de persoanele private de libertate; observația; analiza și verificarea registrelor prezentate; analiza rapoartelor de activitate, instrucțiunilor ce reglementează procedurile interne; efectuarea fotografiilor; verificarea termenelor de valabilitate a produselor și a funcționalității dispozitivelor. Datele au fost colectate în cadrul vizitei de monitorizare, inclusiv au fost furnizate de către administrația P17.

Accesul membrilor *Consiliului* pe teritoriul instituției a fost realizat cu întârziere, aproximativ 30 minute ei au așteptat la Punctul de trecere și control !!! Totodată aceștia au fost supuși percheziției corporale la intrarea și ieșirea din penitenciar, fiind deschise documentele și notițele acestora (note care poartă informații cu caracter confidențial).

Membrii echipei CpPT au avut acces neîngrădit în toate spațiile din cadrul instituției, iar personalul a manifestat deschidere și cooperare.

Echipa a avut o scurtă discuție cu directorul adjunct al Penitenciarului nr.17-Rezina după intrarea în penitenciar, care a oferit suport pentru accesul membrilor Consiliului pe teritoriul instituției.

În cadrul vizitei au fost monitorizate: blocurile de detenție a condamnaților (Blocul nr.1 pentru deținerea condamnaților la detențiune pe viață, Blocul nr.2 izolator de detenție și Blocul nr.3 pentru condamnații la regim inițial), camerele de întrevederi de lungă și scurtă durată, biblioteca, blocul alimentar, cabinete medicale, curțile de plimbare, stadionul de fotbal, spații destinate ședințelor de judecată online, precum și încăperi pentru personalul instituției.

Consiliul a avut discuții confidențiale cu 23 persoane private de libertate (în grup și individuale) dintre care 5 femei și 4 minori. Totodată, au fost purtate discuții cu personalul penitenciarului ce activează în serviciile: siguranța și regimul de detenție, medical, reintegrare socială, logistic.

I. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

1. În temeiul Hotărârii de Guvern nr.437 din 15.05.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP), Penitenciarul nr.17-Rezina amplasat în orașul Rezina, str. Nistreană nr.1, este o instituție subordonată ANP, care are statut de izolator de urmărire penală.

În instituție există mai multe sectoare distincte de detenție datorită categoriilor de deținuți ce sunt plasați în cadrul instituției.

În acest sens, în penitenciar:

- sunt plasate persoanele reținute din 5 inspectorate de poliție raionale: Orhei, Florești, Șoldănești, Soroca și Rezina;
- se dețin condamnații adulți de gen masculin ce execută pedeapsa în sector de tip închis (majoritatea persoane ce execută sancțiunea disciplinară de plasare în regim inițial);
- se dețin condamnații adulți ce execută pedeapsa la detențiune pe viață în sector de tip închis;
- se dețin condamnații adulți încadrați la deservirea penitenciarului în sector de tip semiînchis;
- se dețin condamnații adulți de gen masculin ce execută pedeapsa în sector de tip deschis.

În septembrie 2019 a fost sistată activitatea spitalului de tuberculoză din Penitenciarul nr.17 capacitatea căruia a fost de 250 paturi pentru bolnavii cu forme rezistente de tuberculoză. Blocul spitalului este la momentul actual nepopulat.

2. Nivelul de ocupare. Separarea categoriilor de deținuți.

Plafonul de detenție al Penitenciarului nr.17 este de **516 persoane¹**, la momentul vizitei, în instituție fiind deținuți **277 persoane**, dintre care 9 femei, 4 minori și 264 bărbați (**inclusiv 115 deținuți pe viață – 41,5%**); sub urmărire penală – 66 persoane (23,8%); la sineizolare – 67 persoane (24,1%).

În cadrul vizitei, de către Consiliu au fost identificate celule în care se detineau persoane în arest cu persoane condamnate. În acest sens, **CpPT atrage atenția administrației penitenciarului la realizarea corectă a procedurilor de separare, astfel încât diferite categorii de deținuți să fie plasate separat, ținându-se cont de sex, vârstă, de motivele legale ale detenției lor și de necesitățile tratamentului lor²**.

3. Reforme, schimbări majore, provocări

Conform schemei de încadrare a Penitenciarului nr.17, la momentul vizitei, conform statelor de organizare instituția dispunea de 231 unități de personal, dintre care 19,5 (8,6%) – vacante (13 unități agenți și 6 ofițeri) și 9 funcții temporar vacante (3,9%). În mare parte funcțiile vacante sunt cele ce implică personalul în relaționarea directă cu persoanele private de libertate, de la șeful serviciului medical, până la personalul responsabil de siguranța deținuților.

Membrii Consiliului reiterează îngrijorarea cu privire la numărul insuficient de unități de personal în Penitenciarul nr.17 Rezina, care din cauza orelor suplimentare de muncă în care sunt implicați, va avea un impact negativ atât asupra personalului, provocând stări de stres și epuizare profesională, cât și relațiilor dintre personal și deținuți, prin generare de conflicte sau atitudine negativă.

¹ <https://drive.google.com/file/d/1gIN7UvE5OWq2gikclRbpE1g-IH9XfgME/view>

² Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela) – regula nr.11; Regulile Penitenciare Europene (Recomandarea Rec (2006)2 – pnct.18.8;

4. Incidente majore

➤ Potrivit datelor oferite de către personal, pe parcursul anului 2021 și trimestrul I 2022 au fost înregistrate: automutilări – 134 cazuri (în creștere comparativ cu anii precedenți), greva foamei – 76 cazuri, altercații -13 și atac asupra personalului 1 caz. Nu au fost înregistrate cazuri de suicid, tulburări în masă.

II. TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR

5. Penitenciarul nr.17-Rezina deține în custodie destul de multe categorii de deținuți, **persoane a căror detenție necesită abordări specifice și cunoașterea particularităților fiecărei categorii în parte.** Pe parcursul vizitei, Consiliul **nu a observat abordări diferite** față de condamnații la detențiune pe viață și alte categorii cum sunt minorii, femeile sau persoanele în arest preventiv.

În cadrul vizitei, plângeri din partea deținuților referitor la abuzuri din partea angajaților instituției sau alți deținuți nu au parvenit. Este salutar faptul că alegații de tortură sau rele tratamente din partea angajaților penitenciarului nu au fost constatate. Totuși, unii deținuți au expus nemulțumiri privind atitudinea gardienilor, personalului medical, prezența și favorizarea subculturii criminale.

În acest sens, deținuții au evidențiat faptul că unii condamnați se bucură de mai multe facilități, spre exemplu - spații comune sunt folosite doar de o anumită categorie de condamnați, cum ar fi terenul de fotbal, tratamentul fiind inegal, fapt ce **menține fenomenul discriminării și subculturii criminale în instituția penitenciară, fenomen susținut tacit de către angajații penitenciarului.**

Deși, acest fapt a fost expus de către condamnați și negat de personalul din cadrul penitenciarului, Consiliul tinde să ofere credibilitate afirmațiilor condamnaților, deoarece pe parcursul vizitei nu a fost observat nici un condamnat pe teritoriul terenului sportiv și nu există nici un Registru care ar confirma frecventarea terenului de către condamnați.

Totodată, persoanele deținute au afirmat că, cazurile de altercații între deținuți sunt frecvente, dar nu toate se documentează și nu se scriu plângeri din cauza fricii față de reprezentanții subculturii criminale din cadrul penitenciarului.

Consiliul recomandă instituției penitenciare să studieze motivele și sursele³ ce determină creșterea fenomenului dat și excluderea oricăror forme de tratament discriminatoriu față de persoanele private de libertate. Iar atunci când astfel de plângeri există să inițieze fără vreo

³ Studiul de referință asupra subculturii criminale din penitenciarele din R. Moldova, 2018

întârziere anchete interne în acest sens și să raporteze cazurile la Avocatul Poporului și Procuraturii Generale.

CpPT îndeamnă conducerea Penitenciarului nr.17 Rezina de a înceta orice acțiune ce ar putea fi raportată ca tortură, tratament inuman sau degradant, inclusiv acordul tacit („de a închide ochii”) atunci când văd acte de violență (de orice formă) între deținuți. În acest sens, atenționăm asupra obligativității personalului penitenciarului de a documenta și informa procuratura teritorială sau specializată despre orice caz, ce ar presupune că deținutul a fost supus unor astfel de fapte, conform prevederilor Ordinului nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale.

6. Problematika sancțiunilor disciplinare

Pe parcursul anului 2022 au fost înregistrate 112 abateri disciplinare săvârșite de deținuți, conform datelor ”Registrului de evidență a rapoartelor pe încălcările modului de executare a pedepsei” oferit de administrația instituției.

La momentul vizitei, erau aplicate 96 sancțiuni disciplinare, 68 (70,8%) sub forma de suspendarea dreptului la întrevederi de scurtă și lungă durată”. Problematika sancțiunilor disciplinare sub formă de suspendarea dreptului la întrevederi, a fost enunțată în rapoartele vizitelor CPT în R. Moldova atât în 2018⁴ și 2020⁵, care au atenționat autoritățile moldovene de a lua măsuri, inclusiv prin revizuirea legislației, astfel încât pedepsele disciplinare aplicate deținuților să nu conducă la interzicerea contactelor cu familia. Această problemă este descrisă și în rapoartele precedente ale Consiliului de prevenire a torturii cu referire la vizitele în Penitenciarul nr.17 în 2017⁶ cu recomandarea de a revizui practicile de sancționare prin privarea dreptului la întrevedere cu familia, recomandare menținută și în Raportul Consiliului din 2019⁷.

Mai mult ca atât, Consiliul constată înrăutățirea situației deținuților cărora le-au fost aplicate astfel de sancțiuni disciplinare. În conformitate cu pct.61 al Regulamentului privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare, a măsurilor de stimulare și de ținere la evidență în cadrul procedurii disciplinare, aprobat prin ordinul ANP nr.551 din 21.12.2020, două sau mai multe sancțiuni de același tip sunt executate în mod succesiv. Astfel, din informația prezentată de administrația penitenciarului (“Registrului de evidență a rapoartelor pe încălcările modului de executare a pedepsei”), am observat mai multe cazuri unde deținuții, în urma aplicării sancțiunilor disciplinare sub forma suspendării dreptului la întrevederi, acumulează un număr foarte mare de zile în care vor fi lipsiți de dreptul de a comunica cu familia. Spre exemplu cazul X: sancționat în luna ianuarie cu 30 zile suspendarea întrevederilor, luna februarie sancționat cu 60 zile suspendarea întrevederilor și în luna martie cu trei sancțiuni disciplinare și 240 zile suspendarea dreptului la întrevederi. Practic doar în trei luni această persoană a acumulat 330 zile în care va fi lipsit de relaționarea cu familia. În această situație, deținutul X până în luna februarie 2023 nu va avea dreptul la întrevederi, ori prevederile Codului de Executare (art.213) cu referire la dreptul

⁴ [16809022b9 \(coe.int\)](https://rm.coe.int/16809022b9)

⁵ <https://rm.coe.int/16809f8fa8>

⁶ http://old.ombudsman.md/sites/default/files/raport_cnpt_p17_26.09.2017.pdf

⁷ <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/02/P-17-Rezina.pdf>

deținuților la cel puțin 4 întrevederi de lungă durată pe an rămâne un deziderat. Un aspect important ține și de faptul că toate aceste 330 zile persoanei nu i se va putea aplica măsuri de stimulare, chiar dacă va avea un comportament pozitiv și va respecta regimul de detenție.

Conform Regulei 58 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela)⁸, Punctului 24 din Regulile Penitenciare Europene⁹ și Standardelor CPT¹⁰, conducerea penitenciarului trebuie să faciliteze ca deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul, inclusiv și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil. Astfel ca deținuții să aibă posibilitatea să comunice cu familiile lor și cu prietenii lor, la intervale regulate. Consiliul, ca urmare a informațiilor acumulate din rapoartele anterioare, consideră că lipsa de întrevederi de scurtă și lungă durată **nu asigură scopul general pe care îl au sancțiunile disciplinare, ori sancțiunea are menirea de a reduce abaterile disciplinare comise de deținut.** Datele analizate confirmă că, deși, deținuții sunt pedepsiți cu suspendarea dreptului de a-și vedea rudele, ei continuă să comită abateri disciplinare. Totodată, pentru unii deținuți care nu sunt vizitați de nimeni, acest tip de sancțiune este în genere inutil. **Consiliul reiterează recomandările CPT și CpPT din vizitele anterioare și atenționează autoritățile să ia măsuri, inclusiv prin revizuirea legislației, astfel încât pedepsele disciplinare aplicate deținuților să nu conducă la interzicerea contactelor cu familia.** Actualmente, în instituție există o singură celulă pentru izolare disciplinară în care la momentul vizitei nu era plasat nici un deținut.

III. GARANȚIILE ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI A RELELOR TRATAMENTE

7. Cu referire la informarea deținuților privind drepturile și procedurile interne, Consiliul a constatat că pe lângă informarea acestora la intrarea în penitenciar despre drepturile și obligațiunile care le au (extrase tipizate), deținuții pot găsi foarte multe informații referitor la: regimul zilei, oferta de programe, mandatul CpPT, prevenirea/profilaxia Covid-19, planul de evacuare în caz de calamități/incendiu, adrese a diverse instituții, etc. pe panourile informative amplasate pe coridoarele instituției și în curțile de plimbare, precum și la solicitare primesc informații în conformitate cu termenii prevăzuți de legislație. Echipa de vizită a observat că deținuții, la solicitare, au informații despre meniul alimentar pe întreaga lură oferit de către administrație. În perioada anului 2021 instituția a primit 4331 petiții (număr în creștere comparativ cu anii precedenți) adresate administrației de la deținuți, 30,6% din ele cu referire la dreptul de a fi informat. Tematica abordată în petiții cel mai des ține de: condițiile materiale și de trai 9,3%, asistența medicală 9,8%, instruire și educație 7,9%, executarea pedepsei închisorii 5,9%, probleme

⁸https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf

⁹<https://rm.coe.int/16804c8d9a> . Vezi și Comentariile revizuite la Regulile Penitenciare Europene, mai 2018,

<https://rm.coe.int/pc-cp-2018-1-e-rev-2-epr-2006-with-changes-and-commentary-22-may-2018/16808add21>

¹⁰<https://www.coe.int/en/web/cpt/standards>

legate de munca deținuților 2,9%, asigurarea dreptului la viață și la integritatea fizică și psihică 2%.

Cu toate acestea, Consiliul nu a identificat un mecanism clar/accesibil de depunere a unei plângeri/petiții și scrisori în afara Penitenciarului nr. 17 Rezina, în special mecanism care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate Procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/alegații la tortură pretinse a fi suferite în penitenciar sau în perioada transportării persoanelor.

8. Administrația penitenciarului susține că dreptul deținuților de a primi și expedia corespondență nu este îngrădit, în acest sens sunt disponibile cutii poștale iar la cerere deținuții primesc rechizitele necesare pentru expedierea corespondenței.

Deținuții au confirmat că pot primi și expedia corespondența fie din cont propriu fie la cerere se eliberează rechizite de către instituție.

Accesul la avocat la fel nu este îngrădit, pentru convorbiri în condiții de confidențialitate se utilizează încăperile destinate întrevederilor.

IV. CONDIȚIILE MATERIALE DE DETENȚIE

9. Condiții materiale generale/igiena/hrana

Penitenciarul nr.17 are nevoie de reconstrucții capitale ale anumitor blocuri și reparații în majoritatea celulelor deținuților. Chiar dacă standardul de cel puțin 4 m² de spațiu locativ pentru deținut se respectă în celule, condițiile materiale de detenție erau în general nesatisfăcătoare. Mobilierul (paturile, scaunele,) este vechi, cel mai des defect, condițiile de igienă fiind mediocre, lenjeria de pat (perne, saltele, cearșafuri, pături) uzate. Această imagine se creează și datorită faptului că multe din celule, în special ale deținuților la detenție pe viață, sunt pline de numeroase obiecte/lucruri personale ale deținuților, care vizual transformă spațiile în depozit.

Deși celulele sunt dotate cu anexe sanitare separate (veceu), accesul este îngrădit de praguri (trepte) foarte ridicate, ceea ce creează impedimente de accesare în cazul persoanelor cu dizabilități și persoanelor în etate. Majoritatea veceurilor sunt într-o stare deplorabilă și necesită reparate și înlocuite obiectele sanitare vechi. Deținuții au acces la baie o dată în săptămână.

Administrația penitenciarului susține că furnizează setul de produse igienice o dată în lună: hârtie igienică, periuță și pastă de dinți, săpun de față și săpun de rufe, pachetul igienic pentru femei. Deținuții confirmă primirea produselor igienice, dar susțin că cantitatea unor produse este mică și ar trebui suplinită la epuizarea stocului.

Consiliul recomandă revizuirea setului de produse igienice și includerea și altor produse necesare, cum ar fi samponul, în special pentru femeile detinute.

10. Accesul la lumina naturală este asigurat prin geamurile din celulă. Accesul la lumina artificială era asigurată de becuri electrice din interiorul celulei. În unele celule au fost schimbate geamurile în toamna anului 2021, dar până în prezent nu au fost efectuate lucrările de finisare a pereților.

În cadrul vizitei Consiliul a constatat că, în celula în care sunt plasați minorii, priza este desprinsă de la perete, fapt ce ar putea genera situații de risc. În una din celulele pentru femei, lumina nu se aprinde de la întrerupător, ci de la lampa de pe pod, situație care pe lângă incomoditatea creată în momentul când trebuie să aprinzi sau să stingi lumina, poate genera situații de risc de electrocutare.

În unele celule cablurile electrice sunt trase improvizat de către deținuți cu prize și locuri de iluminat improvizate, fără respectarea regulilor de securitate.

Accesul la aerisirea naturală este satisfăcător, circulația aerului din încăpere era asigurată prin geamurile cu gratii. **Aerisire artificială nu este.**

În celule se simte miros de umezeală, în unele celule se observă mușgai și urme de scurgeri de pe acoperiș. Și deținuții se plâng că în timpul ploii în celulă curge apă prin tavan.

11. La fel, Consiliul a constatat diferențe majore de condiții de trai între deținuți. Unele celule (reparate din contul deținuților) sunt formate din două camere cu reparație foarte bună, mobilate, dotate cu tehnică (televizor, radiou), în una din cele două camere fiind amenajată bucătărie clasică asigurată cu tehnică corespunzătoare. Astfel de celule (reduse ca număr) dispun și de o încăpere pentru baie cu veceu și sistem de duș.

Consiliul reiterează că problema rezidă nu în dotarea și repararea unor celule de către deținuți (care financiar își permit astfel de îmbunătățiri ale condițiilor de trai) dar în discrepanța enormă dintre celelalte celule și condițiile inumane de trai din ele. Astfel, Consiliul recomandă ajustarea și reparația tuturor celulelor astfel încât condițiile de trai să fie decente și umane.

12. Cu referire la **curțile de plimbare**, condamnații la detențiune pe viață au acces la unele arii de plimbări pe acoperișul blocului de cazare nr.1, până la 2 ore pe zi conform unui grafic stabilit de administrație. Aceste arii sunt echipate într-o manieră adecvată (bănci, zone protejate, inventar sportiv etc), dar în timpul verii temperatura devine neconfortabilă.

În acest sens, Consiliul reiterează recomandarea, ca în măsura posibilităților, toți deținuții pe viață să aibă acces regulat la ariile de plimbare situate la nivelul solului.

13. Alimentația deținuților

Din discuții și observații, s-a constatat că deținuții frecvent își prepară hrana în celulă, **mulți fiind nemulțumiți de calitatea și gustul alimentației preparate în blocul alimentar al instituției.** Din cauza acestui fapt, deținuții au expus nemulțumiri față de restricționarea coletelor cu anumite produse alimentare (cartofi, fructe). La fel, unii condamnați susțin că niciodată sau foarte rar consumă mâncarea din instituție, per general, supraviețuiesc din coletele transmise de rude. Totodată, au fost înregistrate plângeri privind lipsa unui meniu dietetic.

În Penitenciarul nr. 17-Rezina funcționează blocul alimentar, unde este preparată hrana, care ulterior este distribuită deținuților în celule. Blocul alimentar este amplasat într-o clădire separată, include spații de preparare a bucatelor, depozit pentru pâine, prelucrare a legumelor, prelucrare și spălare a veselei. La momentul vizitei, angajații nu au prezentat autorizația sanitară pentru blocul alimentar. Totodată, Consiliul salută promptitudinea administrației, care imediat după vizita CpPT, la 13.04.2022 a înaintat o cerere către Direcția Teritorială pentru Siguranța Alimentelor Orhei pentru a obține autorizația sanitară pentru funcționarea blocului alimentar.

Consiliul recomandă administrației penitenciarului să ia măsuri pentru îmbunătățirea calității preparării hranei și implicarea personalului calificat în acest scop, prin instruirea specializată în bucătări a deținuților care sunt implicați în prepararea hranei.

V. REGIM ȘI ACTIVITĂȚI

14. În penitenciar activează o biserică, biblioteca, care este destinată și orelor de instruire generală pentru minori, câteva spații pentru activități, ateliere ocupaționale și un teren de fotbal în curtea instituției.

Minorii pot beneficia de continuarea studiilor gimnaziale în cadrul instituției penitenciare, acestea fiind organizate în colaborare cu Direcția raională de învățământ Rezina. La momentul vizitei la studii erau înmatriculați 2 minori din cei 4, orele fiind realizate de două ori pe săptămână de către un profesor din cadrul Gimnaziului Saharna-Nouă, care realizează toate disciplinele. Pe lângă orele de instruire minorii nu au alte activități la care să fie implicați, decât anumite acțiuni care sunt realizate sporadic (2-3 activități sub formă de concurs de desen sau recital de poezii trimestrial).

Consiliul reiterează constatarea CPT în cadrul vizitei din anul 2015¹¹ despre faptul că minorii deținuți în Penitenciarul nr.17 nu au activități în afara celulei, în afară de o oră de cursuri școlare de două ori pe săptămână și exerciții zilnice în aer liber timp de două ore. Atenționăm faptul că, lipsa activităților ocupaționale este deosebit de dăunătoare pentru minori, care au o necesitate esențială de activitate fizică și stimulare intelectuală.

Aceeași situație a fost constatată și în cazul femeilor deținute, afară de plimbările zilnice în aer liber, nu există activități ocupaționale pentru femei, decât careva acțiuni realizate sporadic.

CpPT recomandă luarea de măsuri imediate pentru a asigura activități structurate în afara celulei pentru minori și femei.

Consiliul apreciază mult implicarea instituției în realizarea instruirii liceale pentru condamnații adulți, care a început la 1 septembrie 2021 și este realizată de Liceul Seral nr.2

¹¹ <https://rm.coe.int/16806975da>

mun. Chișinău, în format online, de care au beneficiat 2 condamnați la detențiune pe viață. Considerăm o practică bună de a asigura dreptul la educație persoanelor private de libertate.

În biserica din cadrul Penitenciarului nr.17-Rezina, două zile în săptămână se desfășoară slujbele de către preoții creștini ortodocși, accesul deținuților la slujbe este asigurat. Nu au fost prezentate reclamații privind interzicerea desfășurării ritualurilor religioase de alt cult.

Biblioteca este dotată cu cărți, literatură juridică, ziare și reviste. Cel mai mare număr de cărți sunt vechi, prin urmare Consiliul recomandă dotarea bibliotecii cu literatură variată

Membrii Consiliului au observat că mulți dintre condamnații pe viață desfășoară activități ocupaționale în propriile celule (pictură, desen, reparația tehnicii). Unii deținuți și-au expus dorința ca în urma perchezițiilor efectuate să nu le fie confiscate instrumentele de lucru. Considerăm binevenită orice formă de activitate ocupațională, chiar și în spațiul de trai, dacă aceasta răspunde nevoilor și intereselor deținuților și nu produce careva riscuri pentru viața și sănătatea acestora. Totodată, Consiliul recomandă institutiei să identifice cât mai multe spații pentru activități ocupaționale pentru deținuți, astfel încât celulele să nu fie încărcate cu materiale și instrumente de lucru și să faciliteze terapia ocupațională în calitate de metodă de rehabilitare psihosocială.

La fel, Consiliul a constatat faptul că condamnații la detențiune pe viață au nevoie de programe specifice pentru deținuții cu termene lungi de pedeapsă, realizate în baza individualizării riscurilor și nevoilor criminogene. Individualizarea trebuie să răspundă acestor nevoi și în baza ei să fie creat conținutul Programului individual de executare a pedepsei. Totodată, **CpPTrecomandă ca programele de educație/de schimbare comportamentală pentru deținuți să fie realizate conform metodologiilor și conținuturilor acestora.**

Există un șir de activități sportive la care pot participa deținuții, în dependență de interesele acestora. Cu regret, menținem constatarea CpPT din vizita anterioară despre faptul că nu toate categoriile de deținuți au acces la terenul de fotbal din curtea instituției.

Consiliul încurajează administrația penitenciarului de a depune maximum efort (și diversificarea programelor psiho-educăționale/ocupaționale), astfel ca, să fie maximum posibilă aplicarea Regulei 4 Nelson Mandela privind prevenirea recidivei și utilizarea termenului de detenție, pentru a asigura reintegrarea unor astfel de persoane în societate după eliberare, astfel încât aceștia să poată conduce un mod de viață independent și să respecte legea.

15. Contactul cu lumea exterioară

Pentru petrecerea întrevederilor Penitenciarul nr.17-Rezina dispune de: 4 camere pentru întrevederi de lungă durată și 4 camere pentru întrevederi de scurtă durată. Pe parcursul anului 2021 și trimestrul I 2022 au fost acordate 95 *întrevederi de scurtă durată* cu aplicarea cabinelor/boxelor, 82 *întrevederi de lungă durată*. În aceeași perioadă, 83 întrevederi de lungă și de scurtă durată au fost înlocuite cu convorbiri telefonice, iar 43 întrevederi de lungă și de scurtă durată au fost înlocuite cu întrevederi online. Camerele pentru întrevederi de lungă durată necesită a fi reparate și dotate cu mobilier nou, de asemenea și obiectele sanitare din baie.

Membrii Consiliului își exprimă îngrijorarea privitor la oferirea dreptului la întreveneri persoanelor deținute prin mijloace de negociere.

În aceeași perioadă deținuților din penitenciar le-a fost acordat dreptul la 2521 convorbiri telefonice. Deținuții efectuează apelurile telefonice de pe taxafonul instalat pe teritoriul penitenciarului, într-o încăpere special amenajată, care se află în raza auditivă a personalului sau altor deținuți, ceea ce amenință asigurarea intimității și confidențialității discuțiilor telefonice purtate de persoanele deținute.

VI. ASISTENȚA MEDICALĂ

16. Serviciul medical al Penitenciarului nr.17 Rezina este constituit din 8,5 funcții: șef serviciu medical 1,0, stomatolog – 0,5, psihiatru – 0,5, ginecolog -0,5, farmacistă – 0,5, asistent medical – 5,0, radiolog – 0,5. La momentul vizitei erau 2 funcții vacante: șef al serviciului medical și funcția de psihiatru.

Activitatea serviciului este organizată 8 ore în zi/5 zile în săptămână, pe parcursul nopții și în zilele de week-end responsabilitatea de acordare a asistenței medicale era pusă în sarcina asistentei medicale din spital (prin decizia administrației penitenciarului).

Secția medicală a Penitenciarului nr.17 dispune de autorizație sanitară de funcționare, eliberată pentru 5 ani (2019-2024) de către Agenția Sănătate Publică în corespundere cu legislația națională.

La data de 17.06.2021 Secția Medicală al Penitenciarului nr.17 a primit Certificatul de Acreditare nr.1098 cu termen de valabilitate pe 5 ani.

Cabinetele medicale sunt amplasate la etajul 2 în diferite blocuri de detenție, având diferit grad de dotare și destinație. Practic fiecare bloc dispune de cabinet medical și o sală de proceduri, iar activitatea medicală este organizată în așa mod, încât, fiecare asistent medical are responsabilitate de organizarea și buna funcționare a unui dintre cabinetele medicale.

Deținuții/condamnații sosiți în penitenciar, sunt examinați de asistentul medical de gardă, cu toate examenul medical la intrare se efectuează numai pentru cei intrați primar în instituție, cei care se întorc de la ședințele de judecată nu sunt examinați. Din discuțiile cu personalul medical se creează impresia că prevederile Ordinului (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, **nu sunt cunoscute.**

În acest sens, Consiliul recomandă instruirea continuă a personalului medical în privința documentării leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură, în special despre prevederile Ordinului (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant și ale Protocolului de la Istanbul.

Din discuțiile cu unii deținuți au fost reclamate deficiențe în acordarea asistenței medicale și plângeri pe calitatea și operativitatea acordării ajutorului medical. Deținuții invocă termenul

îndelungat de transfer în caz de necesitate către penitenciarul Pruncul, fapt care în opinia Consiliului semnalează despre expunerea deținuților la tratament inuman.

17. CpPT atrage atenția la rata înaltă a numărului de automutilări la deținuți în penitenciarul nr. 17 or. Rezina. Administrația instituției susține că comportamentul de autoagresare/autorănire în penitenciare este utilizat de cele mai multe ori ca metodă de a manipula, a impresiona, și a intimida personalul penitenciar, precum și obținerea unor beneficii. CpPT recomandă personalului penitenciarului să analizeze automutilările prin prisma individualizării cazurilor și identificarea nevoilor deținuților ce recurg la astfel de comportamente. În acest sens, analizând informația oferită de instituția penitenciară, de la începutul anului 2022 până la momentul vizitei au fost înregistrate 30 acțiuni de automutilare realizate de 13 deținuți, dintre care: 1 deținut s-a automutilat de 6 ori, 1 deținut de 5 ori, 1 deținut de 4 ori, 1 deținut de 3 ori, 3 deținuți de 2 ori și 6 deținuți o singură dată. Forma de asistență a fiecărui deținut ține de identificarea nevoilor și motivelor reale ale acțiunilor de automutilare și acțiunile personalului după automutilarea propriu-zisă.

CpPT atrage atenția administrației penitenciarului, cât și conducerii ANP asupra faptului că toate măsurile întreprinse de specialiști nu aduc la reducerea acțiunilor de automutilare în rândul deținuților și deduce concluzia că acest complex de măsuri trebuie să fie revizuit, din punct de vedere al eficienței și proporționalității. Totodată, în cazul existenței unor proceduri elaborate, să monitorizeze modul în care sunt aplicate de către personal.

Examinarea Registrului leziunilor corporale și traumatice a constatat înregistrarea a 15 cazuri pentru anul 2022 și 42 cazuri în 2021, număr în scădere față de 67 cazuri în 2020, 130 cazuri 2019 și 133 cazuri 2018.

18. La necesitatea acordării asistenței medicale de urgență, Penitenciarul nr. 17 solicită serviciul 112. Registrul de evidență a chemărilor, precum și de monitorizare a motivelor și a executării prescripțiilor nu este disponibil.

Conform statisticii, în 2020 au fost realizate 157 escortări din 599, în 2021 doar 89 escortări, I trimestru 2022 – 17 escortări.

Actualmente, oferirea asistenței medicale deținuților se limitează la cea prespitalicească. **Consiliul este îngrijorat de refuzul spitalului raional de prestare a serviciilor medicale planificate deținuților, mai ales specializate (consultația ORL, psihiatrului, gastrologului, endocrinologului și altele).**

VII. GRUPURILE VULNERABILE
SITUAȚIA MINORILOR ÎN PENITENCIARUL NR. 17

19. Minorii sunt deținuți în blocul II de regim într-o celulă de 4 locuri, specială pentru această destinație. La ziua vizitei în instituție erau 4 minori (1 condamnat și 3 sub urmărire penală), iar celula în care se aflau fiind într-o stare nesatisfăcătoare, ce necesită reparație.

Plângeri din partea minorilor referitor la abuzuri din partea angajaților instituției sau alți deținuți nu au parvenit. Este salutar faptul că alegerile de tortură sau rele tratamente din partea angajaților penitenciarului nu au fost constatate. Din discuțiile cu minorii Consiliul a sesizat influența subculturii criminale și asupra acestei categorii.

La fel, ca și în constatările vizitei anterioare, Consiliul a înregistrat imposibilitatea izolării deținuților minori de cei adulți pe același coridor. Alături de problemele legate de imposibilitatea de a implica minorii în activități și procesul de instruire, Consiliul nu vede oportun deținerea copiilor în astfel de instituție și atrage repetat atenția asupra problemei deținerii copiilor în penitenciarele cu statut de izolator de urmărire penală (unde condițiile nu sunt adaptate pentru deținerea minorilor), în detrimentul plasării acestora în Penitenciarul nr. 10 Goian.¹²

Deoarece implicarea minorilor în unele activități este limitată, considerăm oportun, ca administrația să implice deținuții minori în cât mai multe activități, să creeze relații pozitive și de încredere între personal și minori, astfel încât influența asupra comportamentului din partea deținuților maturi să fie minimizată.

Consiliul constată că minorii nu cunosc informații privind procedurile de depunere a plângerilor, informații privind drepturile și obligațiile lor. În discuțiile cu CpPT, minorii au menționat despre calitatea proastă a mâncării, motiv pentru care, din afirmațiile lor, nu consumă alimentele oferite de instituție. Totodată, în celula în care se dețin minori, membrii Consiliului nu au observat alte produse alimentare. La fel, nu au fost observate careva rechizite, materiale didactice, cărți pentru instruirea generală.

SITUAȚIA FEMEILOR ÎN PENITENCIARUL NR.17

20. La momentul vizitei, în cadrul penitenciarului se dețineau 9 femei (în arest preventiv și femei ce execută pedeapsa în regim inițial). Plângeri din partea femeilor referitor la abuzuri din partea angajaților instituției sau alți deținuți nu au parvenit. Este salutar faptul că alegerile de tortură sau rele tratamente din partea angajaților penitenciarului nu au fost constatate.

În celula cu cea mai mare capacitate de 8 locuri/paturi amplasate în două niveluri, sunt plasate 5 deținute. Celula este în stare nesatisfăcătoare și necesită reparație. Accesul la lumina artificială era asigurat de becuri electrice din interiorul celulei, care nu se aprind de la întrerupător. Din discuții, s-a constatat că femeile nu sunt implicate în activități și practic petrec întreaga zi în celulă, cu excepția orelor de plimbare.

Asigurarea cu obiecte de igienă personală se realizează centralizat, o dată pe lună și setul este constituit din hârtie igienică, săpun de față și săpun de rufe. Consiliu recomandă includerea în set a șamponului și oferirea pachetului igienic mai frecvent. Necesitățile specifice de igienă ale femeilor

¹² http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2021/12/CpPT_Raport-minori-in-penitenciare_2021.pdf

trebuie să primească un răspuns corespunzător. A nu oferi aceste necesități fundamentale poate constitui în sine un tratament degradant.¹³

VIII. SITUAȚIA DEȚINUȚILOR PE VIAȚĂ ÎN PENITENCIARUL nr. 17

21. La momentul vizitei în instituția penitenciară se dețineau 115 condamnați la detențiune pe viață, marea majoritate se dețin în blocul nr.1.

Deținuții care au discutat cu membrii Consiliului au menționat probleme ce țin de asistența medicală, probleme legate de restricționarea coletelor cu anumite produse alimentare (cartofi, fructe), calitatea proastă a hranei, ridicarea în timpul perchezițiilor a anumitor instrumente folosite în activitățile ocupaționale. La fel, deținuții vorbesc despre imposibilitatea de a sta în spațiile de plimbare pe acoperiș pe timp de vară, datorită pavajului acoperit cu smoală.

Unii deținuți au menționat despre imposibilitatea de a fi eliberați condiționat înainte de termen, chiar dacă au trecut de termenul de 30 ani executați cu pedeapsa detențiune pe viață. Segregarea acestei categorii face ca toți condamnații la detențiune pe viață să fie percepuți de actorii implicați în procesul judiciar și întreaga societate ca fiind periculoși pentru cei din jur. *CpPT amintește recomandarea CPT din 2011¹⁴, conform căreia "autoritățile moldovenești trebuie să revadă legislația și politica de izolare sistematică a deținuților condamnați pe viață, de restul populației generale carcerale".*

În cadrul vizitei, plângeri din partea deținuților pe viață referitor la abuzuri din partea angajaților instituției sau alți deținuți nu au parvenit. Este salutar faptul că alegerile de tortură sau rele tratamente din partea angajaților penitenciarului nu au fost constatate.

În discuții cu unii deținuții, Consiliul constată faptul că Penitenciarul nr.17 este amplasat la o distanță mare de locurile de trai, departe de familie, și unele persoane nu dispun regulat, din acest considerent, de vizite din partea rudelor/prietenilor.

Consiliul salută oferirea unei game largi de activități condamnaților la detențiune pe viață. Implicarea deținuților în procesul de instruire profesională este un element pozitiv în procesul de reintegrare, o continuitate a acestor acțiuni fiind antrenarea lor la muncă.

Consiliul îndeamnă administrația penitenciarului și ANP în vederea creării locurilor de muncă pentru deținuții instruiți.

¹³ <https://rm.coe.int/16806cd379> Normele CPT

¹⁴ <https://rm.coe.int/16806975cc>

IX. PERSOANE CU DIZABILITĂȚI

22. La momentul vizitei în instituție se dețineau 14 persoane cu dizabilități, dintre care: 6 deținuți cu dizabilitate accentuată, 7 deținuți cu dizabilitate medie și 1 deținut cu dizabilitate severă.

Consiliul a discutat cu condamnatul cu grad de dizabilitate sever, care la moment este mobilizat la pat, cazat la etajul 3, într-o celulă dotată cu pat medical, specializat persoanelor cu dizabilități fizice cu saltea ortopedică. Încăperea este dotată cu veceu dar nefiind adaptat la nevoile persoanelor cu dizabilități. La fel, persoana sus numită a declarat că de 10 ani nu a fost scos la plimbare.

Penitenciarul nu a identificat spații adaptate atât pentru igienă personală cât și pentru rutină zilnică, practic nu există celule adaptate persoanelor cu dizabilități fizice. Este practic imposibil ca deținutul să aibă acces la plimbări la aer liber.

Conform datelor oferite de administrația instituției există o unitate de asistent personal din cadrul detașamentului de deservire gospodărească, pentru asistarea deținuților cu dizabilități din penitenciar.

23. Alte categorii: Condamnații izolați în baza art.206

La izolare pe motiv de securitate în baza art.206 Cod de Executare se află 67 deținuți (24,1% din toți deținuții), dintre care 17 persoane sunt în conflict cu alți condamnați.

Consiliul îndeamnă administrația penitenciarului să asigure în egală măsură, tuturor deținuților acces la activități ocupaționale, plimbări, comunicare cu familia, muncă, astfel încât să se bucure de toate facilitățile/drepturile ca și masa generală a deținuților.

X. ALTE PROBLEME PERTINENTE

24. Problemele/impedimentele cu care se întâlnesc reprezentanții Penitenciarului nr. 17 Rezina:

- insuficiența statelor de personal al Penitenciarului nr.17 Rezina;
- nu sunt respectate pe deplin regimul și condițiile de muncă a personalului angajat, ce lucrează în ture a câte 24 ore;
- nu există condiții de muncă pentru supraveghetorii de la posturi, personalul penitenciar nu dispune de un loc special amenajat unde ar putea să schimbe hainele, să se spele pe mâini, să mănânce, să se odihnească. Supraveghetorii își păstrează lucrurile personale la postul de muncă, unde și mănâncă și se odihnesc;
- suprapopularea și insuficiența spațiilor destinate pentru deținuții pe viață;

- lipsa infrastructurii pentru amenajarea spațiilor suficiente pentru plimbarea deținuților la sol;
- insuficiența resurselor financiare pentru reparații capitale, inclusiv a blocului de tuberculoză;

XI. STATUTUL IMPLEMENTĂRII RECOMANDĂRILOR CpPT

25. CONSTATĂRI ale VIZITELOR anterioare

	Constatările CpPT 2017/2019	Starea de fapt în 2022
1	<i>Instituția se confruntă cu deficit de spații de detenție, în particular – pentru asigurarea detenției pe viață;</i>	Menținută Constatare menținută pentru deținuții pe viață.
2	<i>Nu este oferită posibilitatea de a practica sportul/plimbare pentru toți deținuții din cauza subculturii criminale prezente în penitenciar;</i>	Menținută Plângerile deținuților și lipsa registrului de frecvență a terenului sportiv împiedică constatarea neîngrădirii accesului la teren.
3	<i>Comunicarea cu mediul extern, inclusiv convorbirile telefonice, a unor deținuți cu localitățile din partea stângă a r. Nistru și Federația Rusă este îngreunată;</i>	Nu a fost verificat
4	<i>Asigurarea cu personal medical a serviciului medical al Penitenciarului nr.17 este insuficientă, fapt ce influențează calitatea serviciilor medicale dar și realizarea dreptului la acces pentru deținuți;</i>	Menținută Starea personalului medical și organizarea activității medicale nu permit asigurarea serviciului 24 ore în vederea executării atribuțiilor impuse de statutul de izolator de urmărire penală, dar și asigurare a accesului deținuților la servicii medicale. Există funcții vacante.
5	<i>Calitatea documentării și evidența leziunilor corporale se realizează, dar necesită a fi îmbunătățită</i>	Menținută
6	<i>Supravegherea medicală inadecvată a bolnavilor cu maladii cronice;</i>	Menținută

7	<i>Se constată o practică excesivă de sancționare a deținuților prin lipsirea dreptului la întrevvedere cu rudele</i>	Menținută
8	<i>Lipsa unui mecanism compensator pentru condiții inumane de detenție aplicate în privința deținuților pe viață</i>	Menținută
9	<i>Lipsa spațiilor locative acomodate pentru persoanele cu dizabilități locomotorii</i>	Menținută
10	<i>Neacomodarea rezonabilă a scărilor pentru deplasarea persoanelor cu nevoi speciale către curțile de plimbare și cabinetele medicale</i>	Menținută
11	<i>Asigurarea deținuților penitenciarului cu programe educaționale și activități zilnice ocupaționale, crearea condițiilor pentru munca condamnaților, inclusiv diversificarea programelor socio-educative;</i>	Menținută
12	<i>Micșorarea numărului de escortări în afara penitenciarului; practica de realizare a ședințelor de judecată în interiorul penitenciarului și implementarea videoconferințelor.</i>	Realizată

26. Recomandări ale vizitelor anterioare

	Recomandările CpPT 2019	Starea de fapt în 2022
1.	Elaborarea Planului de implementare a recomandărilor CpPT urmare a vizitelor din 2019	<u>Recomandarea se mentine</u> Personalul nu au putut prezenta un Plan de implementare a recomandărilor anterioare deși unele recomandări anterioare au fost implementate.

2.	Asigurarea plasării publice ale rapoartelor de activitate a instituțiilor penitenciare (separat per instituție) în vederea asigurării vizibilității și accesului la informație de interes public.	<u>Recomandarea se mentine</u> Pe site-ul ANP este plasat raportul de bilanț pe întreg sistemul.
3.	Instruirea personalului penitenciar în documentarea leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură și despre prevederile Protocolului de la Istanbul („Manual de investigare eficientă și documentare a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante”).	<u>Recomandarea se mentine</u> Datorită fluctuației cadrelor recomandarea se menține
4.	Elaborarea Strategiei privind diminuarea influenței subculturii criminale în vederea asigurării condițiilor sigure de detenție.	<u>Partial realizat</u> Este în proces de elaborare în colaborare cu experții contractați de Consiliul Europei
5.	Instruirea personalului penitenciar privitor la securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor.	<u>Recomandarea se mentine</u>
6.	Elaborarea Planului de reconstrucție a blocului de tuberculoză cu prevederea spațiilor de deținere separată a minorilor, femeilor, persoanelor cu dizabilități locomotori, spațiilor adiacente cu destinație medicală (laborator, staționar de zi, cabinete medicale), precum și asigurarea finanțării.	<u>Recomandarea se mentine</u>
7.	Plasarea rapoartelor CpPT/Avocatului Poporului în locurile accesibile deținuților (biblioteci/coridoare, etc.).	<u>Recomandare realizată</u> Toate rapoartele privind vizitele CpPT sunt disponibile în biblioteca penitenciarului.
8.	Neadmiterea intimidării personalului medical în caz de raportare a pretinsele cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant în ordinea stabilită de Ordinul nr.77 a Procuraturii Generale / 572 a Ministrului Justiției din 31.12.2013	<u>Recomandarea se mentine</u>

9.	Actualizarea panourilor informative din cadrul sectoarelor locative cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor deținute, inclusiv rolul CpPT în prevenirea torturii.	<u>Recomandare realizată</u>
10.	Asigurarea documentării pretinselor acte de tortură în corespundere cu Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.	<u>Recomandarea se mentine</u>
11.	Asigurarea accesului deținuților pe viață la mecanisme compensatorii în legătură cu deținerea în condiții inumane și degradante.	<u>Recomandarea se mentine</u>
12.	Includerea în Nomenclatorul Registrelor a evidenței privind deținerea în diferite celule a deținuților cu termen de păstrare cel puțin 10 ani.	<u>Nu a fost verificat în cadrul vizitei</u>

XII. Constatări la momentul vizitei:

1. CpPT constată lipsa unui Plan de implementare a recomandărilor a CpPT urmare a vizitelor din 2019.
2. CpPT constată deținerea în aceeași celulă a persoanelor deținute în arest preventiv cu persoane condamnate, contrar standardelor internaționale și prevederilor legislației naționale.
3. CpPT constată tratament inegal față de deținuți pe segmentul condițiilor materiale de detenție și accesarea spațiilor comune, fapt ce menține fenomenul discriminării și subculturii criminale în instituția penitenciară, fenomen susținut tacit de către angajații penitenciarului.

4. CpPT constată necesitatea îmbunătățirii calității pregătirii hranei, cu implicarea unui personal calificat.
5. CpPT constată înrăutățirea situației deținuților ce au sancțiuni disciplinare sub formă de suspectarea dreptului la întreprinderi de lungă și scurtă durată, continuând practica excesivă de sancționare a deținuților prin lipsirea dreptului la întreprindere cu rudele.
6. CpPT constată faptul că nu este oferită posibilitatea de a practica sportul/plimbările la sol pentru toți deținuții.
7. CpPT constată imposibilitatea izolării deținuților minori de cei adulți pe același coridor/bloc.
8. CpPT constată lipsa activităților pentru minorii deținuți în Penitenciarul nr.17, în afară de o oră cursuri școlare de două ori pe săptămână și exerciții zilnice în aer liber de două ore.
9. Consiliul apreciază mult implicarea instituției în realizarea instruirii liceale pentru condamnații adulți, care a început la 1 septembrie 2021 și este realizată de Liceul Seral nr.2 mun. Chișinău, în format online, de care au beneficiat 2 condamnați la detențiune pe viață. Considerăm o practică bună de a asigura persoanelor private de libertate dreptul la educație.
10. Consiliul apreciază eforturile instituției și obținerea Certificatului de Acreditare a serviciului medical.
11. CpPT constată necesitatea instruirii personalului penitenciar în documentarea leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură și prevederile Protocolului de la Istanbul.
12. CpPT constată lipsa spațiilor suficiente pentru desfășurarea activităților ocupaționale, în special pentru condamnații la detențiune pe viață, care desfășoară astfel de activități în celule și supun riscurilor spațiile destinate pentru trai.
13. CpPT constată lipsa personalului medical pe timp de noapte, fapt ce influențează calitatea serviciilor medicale dar și realizarea dreptului de acces la servicii medicale pentru deținuți;
14. CpPT constată lipsa informării deținuților minori privind procedurile de depunere a plângerilor, drepturilor și obligațiilor lor.
15. CpPT a constatat lipsa implicării femeilor în activități ocupaționale, care petrec întreaga zi în celulă, cu excepția orelor de plimbare.
16. CpPT constată lipsa celulelor adaptate persoanelor cu dizabilități fizice, neacomodarea rezonabilă a celulelor, băilor, veceilor și a scărilor pentru deplasarea persoanelor cu nevoi speciale către curțile de plimbare și cabinetele medicale.
17. CpPT constată restricționarea dreptului și posibilităților de a încadra condamnații la detențiune pe viață în câmpul muncii.
18. CpPT constată deficiențe în asigurarea condițiilor minime de trai, multe din celule necesitând reparații.
19. CpPT constată încălcarea regulilor de securitate în vederea exploatarei instalațiilor electrice.
20. CpPT constată lipsa condițiilor de muncă pentru personalul instituției, în special supraveghetorii de la posturi.

XIII. Recomandări actualizate:

A. Ministerul Justiției

1. Revizuirea legislației, astfel încât sancțiunile disciplinare aplicate deținuților să nu conducă la interzicerea contactelor cu familia pe perioade excesiv de lungi.
2. Asigurarea accesului deținuților pe viață la mecanisme compensatorii în legătură cu deținerea în condiții inumane și degradante.
3. Revizuirea legislației și politicii de izolare sistematică a deținuților condamnați pe viață, de restul populației generale carcerale.
4. Identificarea posibilității deținerii copiilor în instituții penitenciare specializate pentru minori (Penitenciarul nr.10 Goian).

B. Administrația Națională a Penitenciarelor:

5. La intrarea în penitenciar, membrii Consiliului au așteptat permisunea de a avea acces în jur de 30 minute, deși au anunțat cine sunt și care este scopul vizitei. Totodată membrii au fost percheziționați la intrare, inclusiv verificate carnetele și alte documente deținute. În acest context, pentru a exclude pe viitor situații similare și a nu crea incertitudini versus perchezițiile corporale sau timpul rezonabil de așteptare pentru acces, respectuos solicităm ANP să informeze suplimentar toate instituțiile penitenciare subordonate, despre condițiile de acces a membrilor CpPT în instituțiile subordonate și timpul rezonabil pentru asigurarea accesului în instituții, conform drepturilor asigurate prin lege.
6. Elaborarea de comun cu Penitenciarul nr. 17 - Rezina a Planului instituțional de redresare a aspectelor invocate de CpPT în cadrul vizitelor realizate cu remiterea lui în termen de 30 de zile de la primirea acestui Raport.
7. Studiarea motivelor și surselor ce determină creșterea fenomenului subculturii criminale și elaborarea unui set de acțiuni menite să diminueze influența subculturii, precum și excluderea oricăror forme de tratament discriminatoriu față de persoanele private de libertate.
8. Modificarea prevederilor Regulamentului privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare, a măsurilor de stimulare și de ținere la evidență în cadrul procedurii disciplinare, aprobat prin ordinul ANP nr.551 din 21.12.2020, ce descriu modul de executare a sancțiunii disciplinare cu suspendarea dreptului la întrevederi de lungă și scurtă durată.
9. Revizuirea practicilor de sancționare prin privarea dreptului la întrevedere cu familia.
10. Instruirea continuă a personalului medical și nonmedical în domeniul documentării leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură despre prevederile Protocolului de la Istanbul („Manual de investigare eficientă și documentare a torturii și a altor tratamente sau

pedepse crude, inumane sau degradante”) și Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant (*recomandare menținută*).

11. Instruirea personalului penitenciarului privitor la securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor (*recomandare menținută*).
12. Revizuirea procedurilor de intervenție a personalului penitenciar în caz de automutilare prin prisma individualizării cazurilor și monitorizării modului în care sunt implementate de către personal.
13. Revizuirea setului igienic oferit deținuților, includerea în set a șamponului și oferirea pachetului igienic pentru femei mai frecvent.
14. Oferirea oportunităților de încadrare în câmpul muncii a condamnaților la detențiune pe viață.
15. Diversificarea programelor psiho-educative/ocupationale pentru diverse categorii de deținuți.
16. Identificarea posibilității deținerii copiilor în instituții penitenciare specializate pentru minori (Penitenciarul nr.10 Goian).

C. Penitenciarului nr. 17 Rezina

17. Realizarea corectă a procedurilor de separare a deținuților, ținându-se cont de sex, vârstă, de motivele legale ale detenției lor și de necesitățile tratamentului lor. Neadmiterea în viitor a cazurilor de deținere comună a persoanelor aflate în arest preventiv cu persoane condamnate.
18. Informarea deținuților (în special minori) despre mecanismele de depunere a plângerilor și asigurarea accesibilității informațiilor privind instituțiile unde pot fi adresate plângeri.
19. Identificarea posibilităților de a asigura accesul regulat la ariile de plimbare situate la nivelul solului pentru condamnații la detențiune pe viață.
20. Instruirea personalului penitenciar în domeniul prevenirii torturii, tratamentului inuman și degradant.
21. Îmbunătățirea calității preparării hranei prin implicarea personalului calificat în acest scop.
22. Asigurarea activităților structurate în afara celulei pentru minori și femei.
23. Asigurarea intimității și confidențialității discuțiilor telefonice purtate de persoanele deținute.
24. Adaptarea infrastructurii la necesitățile persoanelor cu nevoi speciale.
25. Asigurarea documentării pretinselor acte de tortură în corespundere cu Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.
26. Abordarea comportamentelor de automutilări prin prisma individualizării cazurilor și identificarea nevoilor deținuților ce recurg la astfel de acțiuni.

27. Implementarea Planului instituțional de redresare a aspectelor invocate de CpPT în cadrul vizitelor realizate în 2022 cu includerea informației despre realizare în Raportul anual de activitate a instituției.
28. Identificarea spațiilor destinate activităților ocupaționale pentru deținuți și diversificarea activităților în care ar putea fi implicați deținuții.
29. Îmbunătățirea condițiilor de detenție și crearea unor condiții prielnice de trai prin reparația celulelor, schimbarea mobilierului vechi, procurarea seturilor noi de lenjerie de pat, reparația spațiilor sanitare etc. .
30. Asigurarea securității deținuților și a angajaților prin soluționarea problemelor alimentării cu energie electrică a celulelor (înlăturarea cablurilor neautorizate și reparația instalațiilor electrice).

**Data aprobării raportului
2022**

11 iulie

*Acest raport a fost elaborat și aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru
Prevenire a Torturii (CpPT)*

Ceslav PANICO, președintele Consiliului

